

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 Mart 2023

DÜNYA NE KONUŞUYOR?

16-31 MART 2023

Bu Rapor, **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)** tarafından özel olarak hazırlanmıştır.

Bu yayının tüm hakları KOSAM'a aittir. KOSAM'ın izni olmadan yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek sureti ile alıntı yapılabilir. Bu yayındaki tüm fikirler tamamen derlenen enstitüler, yayınlayan yazarlara aittir ve KOSAM'ın yayın politikalarını yansıtmamaktadır.

COPYRIGHT © 2023

KOSAM - Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi

Akabe Mah. Alaaddin Kap Cd. No:130 D:H, 42020 Karatay / Konya TÜRKİYE

Tel: 444 1251 / 7975

www.kosam.org

info@kosam.org

ÖN SÖZ

Belirlediği alanlarda araştırma raporları üreten, bilgi notları yayımlayan, farklı sorunlara çözüm sunma amaçlı projelere imza atan bir yapı hüviyetindeki **Kalkınma Odaklı Stratejik Araştırmalar Merkezi (KOSAM)**, Konya merkezli bir düşünce kuruluşu olarak 2022 yılının ilk çeyreğinde kuruldu.

Ekonomi, ticaret, sanayi, iç ve dış politika dinamikleriyle sosyal politikalar, tarım, çevre, akıllı şehir, sağlık, enerji vb. konularla ilgilenen KOSAM faaliyetlerini şehir, ülke ve dünya ekseninde farklı başlıklarda yürütür.

Merkez; uluslararası düşünce kuruluşlarının faaliyetlerini, raporlarını ve güncel değerlendirmelerini düzenli takip eder. Bu kapsamda 2022 yılından itibaren KOSAM bünyesinde; dünya ve ülke gündemi hakkında bilgilenmek, düşünce kuruluşlarının raporlarından haberdar olmak ve en önemlisi küresel fırsatlardan faydalanıp risklerden kaçınmak için stratejik çalışmaları aktarmak amacıyla "**Dünya Ne Konuşuyor?**" Raporları hazırlamaktadır.

"Dünya Ne Konuşuyor?" Raporu, her ayın ilk ve ikinci yarısını kapsamak üzere **ayda iki defa** okurlarıyla buluşmaktadır. Rapor için **Kuzey ve Latin Amerika, Euro Bölgesi, Orta ve Uzak Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrasya** vb. çeşitli bölgelerde faaliyet gösteren düşünce kuruluşlarının gündemleri KOSAM'ın uzman kadrosu tarafından analiz edilir. Süreçte "Hangi kuruluş ne tür konularda çalışmış, gündemde ne var ve gelecekte beklentileri neler?" sorularına cevap aranır.

"Dünya Ne Konuşuyor?" Raporu; **Ekonomi, Politika, Çevre ve Sosyal** olmak üzere **dört ana başlıkta** hazırlanır. Makale, rapor, bilgi notu, yorum vb. çalışmaların kısa özetleri okuyucuya yansıtılırken konu başlığı, makalenin hangi kurumdan alındığı ve bu merkezlerin hangi ülkede faaliyet gösterdikleri de raporda yer alır. Her özetin sonunda konuyla ilgilenen okurların orijinal çalışmaya hızlı bir şekilde ulaşabilmesi için erişim linkleri açık şekilde paylaşılır.

KOSAM olarak hedefimiz; "Dünya Ne Konuşuyor?" sorusunun cevabını ve bölgelerinde ulusal/ uluslararası politikaya yön veren kuruluşların "**yarınların gündemi**" olarak gördükleri farklı başlıkları analiz ederek güncel hâli ile aktarmaktır. Bu bağlamda 2023 yılında da ekonomi, siyaset, ticaret, sanayi, sosyal politika, eğitim, çevre vb. alanlarda yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası araştırma ve çalışmalar yürütmeye, büyük veri analizi ile mevcut durum değerlendirmeleri yaparak geleceğe ışık tutmaya ve sürdürülebilir kalkınmaya katkı sağlamaya devam edeceğiz.

İçindekiler

A. EKONOMİ	1
1. Kuşak ve Yol Girişimi: On Yıllık İlerleme ve Küresel Önem / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan).....	1
2. Almanya'nın İhracat Beklentileri Daha Parlak / IFO Institute (Almanya)	2
3. Kuşak ve Yol Kefalet Kredileri Rekor Seviyelere Ulaştı / KIEL Institute for the World Economy (Almanya)	3
4. Fed Faiz Kararı Konutları Vurabilir / Center for Economic and Policy Research (ABD) 6	
5. Credit Suisse Bir Anomali: Avustralya ve Yeni Zelanda “Mevduat Çekilmesi” Bulaşıcılığına Karşı Neden Güvende? / New Zealand Institute of International Affairs (Yeni Zelanda).....	7
6. Çin'in Ekonomik Görünümü: Uzun Vadede Ortaya Çıkabilecek Tehditler / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık).....	8
B. POLİTİKA	10
1. Fransa Başbakanı Elisabeth Borne, Emeklilik Yasası Tartışmalarını Sona Erdirmek İçin Muhalefet ve Sendikalarla Görüşecek / South China Morning Post (Çin)	10
2. Avrasya Vestfalya (Westphalia) Dünya Düzeni Altında Küreselleşme / Valdai Discussion Club (Rusya).....	11
3. Kenya'da Yeni Muhalefet Protestoları Şiddete Dönüşürken Bir Kişi Öldü / FRANCE 24 (Fransa)	12
4. Havalimanı ve Demiryolu Çalışanlarının Maaş Artışı İçin Greve Çıkmaları Nedeniyle Almanya'da Bir Günlük Seyahat Kaosu Yaşanmaktadır / South China Morning Post (Çin).....	14
5. İsraili Protestocular Barışın Anahtarı Olabilir / Chatham House (Birleşik Krallık)	15
6. Rusya'nın Ukrayna İşgali, Kremlin'in Kazakistan Üzerindeki Etkisini Azaltıyor / Atlantic Council (ABD)	16
7. NATO Yeni Bir Güç Kazanırken Moskova Nükleer Blöf Yapmaya Hazırlanıyor / The Peace Research Institute Oslo (Norveç)	17
8. Xi Moskova'ya Gidiyor: Uygunsuz bir Birleşme mi? / Center for Strategic & International Studies (ABD)	18

C. ÇEVRE.....	21
1. Çin, Amerikan Çiftçilerine Daha Az Bağımlı Hale Gelirken, ABD'nin Çin'e Olan İhracat Bağımlılığı Hala Yüksek Seyrediyor / Peterson Institute for International Economics (ABD).....	21
2. Rusya Ukrayna'da Daha Derinlere İnerken Kuzey Afrika'dan Avrupa'ya Dizel İhracatı Arttı / AL – MONITOR (ABD).....	22
3. Dünya Su Günü: Dünya Gıda Programı Her Damlanın Karşılığını Vermek İçin Nasıl Çalışıyor? / World Food Programme (İtalya).....	23
4. Kilit paydaşlar: Madencilik Neden AB'nin Afrika'daki Kritik Hammadde Hedeflerinin Merkezinde Yer Alıyor? / European Council on Foreign Relations (Almanya).....	24
5. Hedefe Ulaşmak: Amerika Elektrikli Araç Hedeflerine Nasıl Ulaşabilir? / Wilson Center (ABD).....	26
D. SOSYAL.....	28
1. ECA, Yaygın Yoksulluğu Azaltmak İçin Afrika'nın Ekonomik Büyümesine Çağrısında Bulundu/ United Nations Economic Commission for Africa (Etiyopya).....	28
2. Hayır, ABD TikTok'u Yasaklamamalı / CATO Institute (ABD).....	29
3. Doğal Olmayan Geliştirme / Manhattan Institute (ABD).....	30
E. TEKNOLOJİ.....	32
1. Uydu Karşıtı Silahlar: Riskler ve Düzenlemeler/ Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan).....	32
2. Kızılama: İlk İnsansız Savaş Uçağı / Centre for Air Power Studies (Hindistan).....	33
3. ChatGPT Yeni Arama Platformumuz Olabilir Mi? / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan).....	34
F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER	36

A. EKONOMİ

1. Kuşak ve Yol Girişimi: On Yıllık İlerleme ve Küresel Önem / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan)

2013 yılında Çin Devlet Başkanı Xi Jinping tarafından başlatılan 'Bir Kuşak Bir Yol' veya Yeni İpek Yolu olarak da bilinen Çin'in Kuşak ve Yol Girişimi (KYG) 10. yılını doldurmuştur. KYG, Çin'in temel politikası olan dünyaya açılma planının ayrılmaz bir parçası haline gelmiş ve altyapı geliştirme yoluyla ekonomik iş birliğini ve bölgesel entegrasyonu teşvik etmeyi amaçlayan bir girişimdir. Ayrıca, KYG Çin'in daha kapsamlı ve karşılıklı güvene dayalı bir pazar geliştirmesine, teknolojik ekonominin gelişmesi için ortam oluşturmasına ve ülkenin ekonomik ve siyasi nüfuzunu arttırmasına yardımcı olmaktadır. Proje bugün, dünyanın üçte ikisini, uluslararası kuruluşların ise üçte birini kapsamaktadır. 2020 yılında Çin'in Doğrudan Yabancı Yatırımı (DYY) 154 milyar dolar olarak gerçekleşmiş ve ülkeyi denizaşırı ülkelerdeki en büyük yatırımcı konumuna getirmiştir. Mayıs 2022 itibarıyla, Çin ile KYG katılımcısı ülkeler arasındaki finansal olmayan doğrudan yatırımların toplamı 140 milyar doları aşmıştır. Bu süre içinde, Çin'in KYG ülkeleri ile mal ticareti 2021 yılında 11,6 trilyon Yuan'a ulaşarak bir önceki yıla göre %23,6'lık bir artış göstermiştir.

Taşımacılık ve lojistik hizmetlerine verilen büyük önem göz önüne alındığında, Çin-Avrupa yük treni 2021 yılında 15.000 seferle bir dönüm noktasına ulaşarak bir önceki yıla göre %22'lik kayda değer bir artış göstermiştir. Taşımacılık hizmeti, yüzde 29'luk olağanüstü bir büyüme oranını yansıtan 1,46 milyon TEU konteynere ulaşan etkileyici bir mal hacmi sağlamıştır. Bu başarı, 78 operasyonel hat ile Avrupa şehirlerine yayılan ve 50 binden fazla ürün çeşidinin verimli bir şekilde taşınmasını kolaylaştıran geniş ağlara dayanmaktadır. Kuşak ve Yol Girişimi'nin 50 milyar dolar değerindeki amiral gemi projesi CPEC (Çin-Pakistan Ekonomi Koridoru) 2013 yılında başlatılmıştır. CPEC çerçevesi, Pakistan'ı sadece Çin ile değil, aynı zamanda Orta Asya Cumhuriyetleri (OAC) ve Avrasya bölgesi ile de ekonomik olarak bağlamayı amaçlamaktadır.

Kuşak ve Yol Girişimi her ne kadar başarılı olsa da çeşitli zorluklar ve risklerle karşı karşıya kalmıştır. KYG kapsamındaki altyapı projelerinin %35'inin önemli sorunlarla karşılaştığı

görülmüştür. Girişim, altyapı iyileştirmeleri için sunulan kredileri, şeffaf olmayan ihale süreçleri ve şişirilmiş maliyetler nedeniyle potansiyel bir yük olarak gören bazı ülkelerden de muhalefet edenler olmuştur. Bu endişeler projelerin iptal edilmesine ve siyasi tepkilere yol açmıştır. Jeopolitik açıdan bakıldığında ise bazı ülkeler bu projeye karşı çıkmaktadırlar. ABD, KYG üzerinde yavaşlatıcı ve bu projeye karşı rekabet etmeyi amaçlayan “Daha İyi Bir Dünya İnşa Et Girişimi” gibi bazı girişimler başlatmıştır. Hindistan da Pakistan’ı ekonomik ve siyasi açıdan güçlendireceği için CPEC’e karşı çıkarak KYG karşıtı olarak ABD’nin yanında yer aldığı belirtilmiştir.

Erişim: <https://casstt.com/belt-and-road-initiative-a-decade-of-progress-and-global-significance/>

Anahtar Kelimeler: Bir Yol Bir Kuşak, Çin, ABD, Pakistan, Hindistan, Ekonomi

2. Almanya'nın İhracat Beklentileri Daha Parlak / IFO Institute (Almanya)

Alman ihracatçıları arasındaki duyarlılık bir miktar artmıştır. IFO İhracat Beklentileri şubat ayında 3,5 puan iken mart ayında 4,0 puana yükselmiştir. IFO Anketler Müdürü Klaus Mohlrabe ihracat talebinde olumlu ivme olmadığını ve küresel ekonomik gelişmelerinde oldukça durgun olduğunu vurgulamıştır. Otomotiv endüstrisi son zamanlarda uluslararası ticaret konusunda çok iyimser iken, şimdi şirketler beklentilerin azalmasıyla ihracatta sadece hafif bir büyüme öngörmektedir. Bu durum makine ve ekipman üreticileri için de geçerlidir. Meşrubat üreticileri arasında güvenin yüksek olduğu görülmektedir. Bilgi işlem ekipmanı ile elektronik ve optik ürün üreticileri ise ihracatta büyük artışlar görmeyi beklemektedir. Aynı durum giyim sektörü için de geçerlidir.

Bir yıllık dönemin beklenti verilerine göre 2022 yılı mart, temmuz, ağustos, eylül, ekim aylarında beklentiler azalırken, özellikle 2022 yılı kasım ayından 2023 yılı mart ayına kadar beklentinin sürekli arttığı görülmektedir.

	03/22	04/22	05/22	06/22	07/22	08/22	09/22	10/22	11/22	12/22	01/23	02/23	03/23
Expectations	-3.6	2.7	3.9	3.1	-0.3	-2.3	-5.3	-4.0	1.4	2.1	3.9	3.5	4.0

Kaynak: Ifo Business Survey

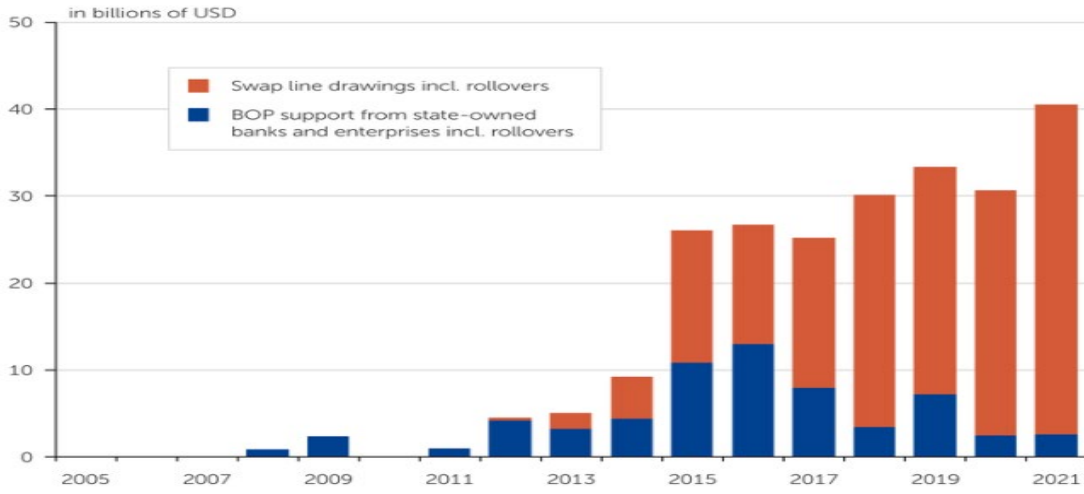
IFO İmalat İçin İhracat Beklentileri

Erişim: <https://www.ifo.de/en/facts/2023-03-28/german-export-expectations-brighter-march-2023>

Anahtar Kelimeler: İhracat, Beklenti, Almanya

3. Kuşak ve Yol Kefalet Kredileri Rekor Seviyelere Ulaştı / KIEL Institute for the World Economy (Almanya)

Çin, BRI (Kuşak ve Yol Girişimi) borçlarını geri ödemekte güçlük çeken gelişmekte olan ülkeler için son çare olarak başvurulan bir kredi mercii haline gelmiştir. AidData, Dünya Bankası, Harvard Kennedy School ve Kiel Dünya Ekonomi Enstitüsü tarafından yapılan yeni bir çalışma ile Pekin'in mali sıkıntı içinde olan veya temerrüde düşen borçlu ülkeler için acil kurtarma kredilerini genişlettiği ortaya çıkmıştır. Çin, 2021 yılı sonuna kadar 22 borçlu ülkede, vadesi gelen borçların yeniden finanse edilmesi için kısa vadeli kredilerin "yenilenmesi" de dahil olmak üzere 240 milyar ABD doları değerinde 128 adet kurtarma kredisi operasyonu gerçekleştirmiştir.

Çin'in İki Yönlü Kurtarmaları: Yıllık Sınır Ötesi Kurtarma Kredisi Miktarları

Kaynak: "China as an International Lender of Last Resort" (Horn, Parks, Reinhart, Trebesch, 2023)

Çalışmada ayrıca Pekin'in sıkıntıda olan tüm KYG borçlularına kurtarma paketi sunmadığı ortaya çıkmıştır. Düşük gelirli ülkelere genellikle borçların yeniden yapılandırılması teklif edilirken, orta gelirli ülkelerin ise ödemeler dengesi (BOP) desteği ile para aldığı belirtilmiştir. Pekin'in denizaşırı borç verme portföyünün %5'inden azı 2010 yılında sıkıntı çeken ülkeleri desteklerken bu oran 2022 yılında %60 seviyesine kadar yükselmiştir. Acil kurtarma kredilerinin yaklaşık olarak %80'i ise 2016 ila 2021 yılları arasında verildiği görülmektedir. Çin bankaları, ülkelerin KYG proje borçlarını ödemeye devam edebilmeleri için yeterli likiditeye sahip olmalarını sağlama ile ilgilenmektedir.

Çin'in toplam yurtdışı kredilerinin %80'ini temsil eden orta gelirli ülkeler büyük bilanço riskleri oluşturduğu, bu nedenle Çin bankalarının bu ülkeleri ayakta tutmak için teşvikleri olduğu belirtilmektedir. Çin'in toplam yurtdışı kredilerinin yalnızca %20'sini temsil eden düşük gelirli ülkelerin, Çin bankacılık sektörünün sağlığı açısından daha az önem taşıdığı ve nadiren kurtarıldıkları vurgulanmaktadır. Çalışmada ayrıca Çin'in kurtarma fonlarını genellikle düşük döviz rezervine ve zayıf ülke kredi notlarına sahip ülkelere yönlendirdiği tespit edilmiştir. Çin bugüne kadar aralarında Arjantin, Belarus, Ekvator, Mısır, Laos, Moğolistan, Pakistan, Surinam, Sri Lanka, Türkiye, Ukrayna ve Venezuela'nın da bulunduğu 22 ülkede kurtarma kredisi operasyonlarını üstlenmiştir.

Kaynak: Christopher Meder - stock.abobe

Araştırmacılar, acil durumlarda Pekin'den borç almanın ucuz olmadığını, IMF faizinin %2 ve Çin'in kurtarma kredisi ortalama faiz oranı %5 olduğu söylemektedir. Bu durumun çok kutuplu, daha az kurumsallaşmış ve daha az şeffaf hale gelen küresel mali ve parasal sistem üzerinde etkileri bulunmaktadır. PBOC'nin (Çin Halk Bankası) küresel swap ağı, 2022 yılına kadar dünya genelindeki merkez bankalarına 170 milyar dolar acil likidite desteği sağlayarak denizaşırı kriz yönetiminde giderek daha önemli bir araç haline gelmiştir. PBOC, diğer merkez bankalarıyla yaptığı swap anlaşmaları kapsamındaki borçlanmalara ilişkin ülke düzeyindeki verileri gönüllü olarak açıklarken, Çin'in devlete ait politika bankaları, devlete ait ticari bankaları ve devlete ait işletmeleri de ödemeler dengesi ve borç verme faaliyetleri hakkında ayrıntılı bilgi yayınlamamaktadır.

Erişim: <https://www.ifw-kiel.de/publications/media-information/2023/belt-and-road-bailout-lending-reaches-record-levels/>

Anahtar Kelimeler: Çin, PBOC, Merkezi Bankaları, Kredi

4. Fed Faiz Kararı Konutları Vurabilir / Center for Economic and Policy Research (ABD)

Nüfus Sayımı ve Konut ve Kentsel Gelişim Bakanlığı'nın konut izinleri ve başlangıçlarına ilişkin yeni veriler faaliyetlerde bir artış yaşandığını göstermektedir. Ancak, bankacılık sektörüne ilişkin son haberler ve yaklaşan Federal Rezerv toplantısının konut inşaatındaki toparlanmayı engelleyebilme potansiyeline karşı dikkatli olunmalıdır. 2022 yılı şubat ayında yeni özel konut ruhsatı ve konut projelerinin sayısı artışa geçmiştir. Şubat ayı yeni özel konut ruhsatı 1.524.000 olarak gerçekleşirken, ocak ayına göre (1.339.000) %13,8'lik bir artış kaydetmiştir. Şubat ayında başlatılan konut projesi sayısı 1.450.000 olarak gerçekleşirken, ocak ayına kıyasla (1.339.000) %9,8'lik artış gerçekleşmiştir. Federal Rezerv 'in bir yıl önce 17 Mart 2022'de faiz oranlarını artırmaya başlamasından bu yana ilk kez verilen ruhsat sayısında artış kaydedilmiştir. Beş birim veya daha fazla olarak temsil edilen orta ila yüksek yoğunluklu konutlar için verilen izinler artarken, tek ailelik birimler için verilen izinler de artmaktadır.

Konut savunucuları, özellikle ek konut birimleri, dubleksler ve orta ölçekli apartman ve apartman daireleri şeklinde daha fazla orta yoğunluklu konutu teşvik eden imar reformu için baskı yapmıştır. Emlak geliştiricileri, daha yüksek getiri beklentisi olan bölgelerdeki projeleri ve düzenleyici engellerin az olduğu veya hiç olmadığı projeleri seçmektedir. Bu riskten kaçınma eğilimi, müstakil ev projelerini emlak geliştiricileri arasında daha popüler olmasına neden olurken, faiz oranlarının yükselmeye devam etmesi durumunda uygun fiyatlı konut hedeflerinin tehlikeye girme ihtimali bulunmaktadır. Bir başka potansiyel sorunun ise Silikon Vadisi Bankası'nın çöküşünden sonra bankaların daha az kredi verme ihtimali olurken, mevcut veriler ile bu sorunun etkilerini görmek için henüz erken olduğu söylenmektedir.

Geçtiğimiz yıl boyunca politikacılar ve aktivistler faiz oranlarının yükseltilmesinin işçilere nasıl zarar vereceği konusunda uyarılarda bulunurken artık bu listeye uygun fiyatlı konutların da eklenmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Erişim: <https://cepr.net/fed-interest-rate-decision-could-hurt-housing/>

Anahtar Kelimeler: Faiz, Konut, FED, Fiyat Artışı

5. Credit Suisse Bir Anomali: Avustralya ve Yeni Zelanda “Mevduat Çekilmesi” Bulaşıcılığına Karşı Neden Güvende? / New Zealand Institute of International Affairs (Yeni Zelanda)

Kaliforniya'daki Silicon Valley Bank'ın çöküşünün ardından finansal krizin yayılma riski hakkında çok konuşulmuştur. Mevcut durumda 2008 yılında yaşanan küresel mali krizi tetikleyen koşullara benzer bir durumla karşı karşıya olunmadığı belirtilmiştir. Sadece iki ABD bankası, New York merkezli Signature Bank ve San Francisco'daki First Republic bu krize bulaşmıştır. Uluslararası alanda ise tek kayıp İsviçre'deki Credit Suisse olmuştur. Credit Suisse bankası müşterileri İsviçre Merkez Bankası'nın verdiği krediler ve İsviçre'nin en büyük bankası UBS'in devralmasıyla krizden kurtulmuştur. Kovid'in ilk aylarında, merkez bankaları ekonomik faaliyeti sürdürmek için faiz oranlarını mümkün olduğunca düşürmüş ve hükümetlerin tahvillere ödediği faiz oranı daha da düşmüştü. Bu tahvilleri (ikincil piyasada) satmak isteyen bankaların ödediğinden daha düşük bir fiyata satmak zorunda kalmıştır. Silicon Valley Bank'ta, ülkede artmaya devam eden enflasyon, teknoloji endüstrisinin yavaşlaması, işten çıkartmaların artması sebebiyle birçok banka müşterisi ödemelerini zamanında yapabilmek için mevduatlarından para çekmeye yönelmiştir. Banka, mevduatlardan çekilen paraları karşılayabilmek için banka tahvillerini zararına satarak piyasanın bankaya olan güvenini ciddi anlamda zedelemiştir. Devam eden süreç diğer banka müşterilerini korkutarak mevduat çekimlerini arttırmış ve krize neden olmuştur.

Kaynak: Steven Senne/AP (NZIIA)

Credit Suisse ise yolsuzluğa karışmış ve suç işlemiş müşterilere bankacılık hizmetleri sağlamakla suçlanmıştır. Haziran 2022'de İsviçre Federal Ceza Mahkemesi'nde kokain kaçakçısının kara para aklamasını engelleyemediği için mahkûm edilmiştir. Yazar, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki herhangi bir bankanın bu ve benzer krizleri yaşama şansının fiilen sıfır olduğunu düşünmektedir. İki ülkenin finans sektörleri ve başlıca bankacılık düzenleyicileri olan Avustralya İhtiyati Düzenleme Kurumu ve Yeni Zelanda Merkez Bankası arasında çok fazla geçişkenlik bulunmaktadır. RBNZ ve APRA, bankaların batmasını önlemek için, para çekme işlemlerini karşılamak üzere hızla nakde dönüştürülebilir minimum likit varlık seviyeleri belirlemektedir. Finansal Tazminat Planı küresel mali kriz sırasında bankaların, kredi birliklerinin, yapı topluluklarının ve genel sigortacıların müşterilerini korumak için kurulmuştur. Bu program 250.000\$'a kadar parası olan her mevduat sahibinin parasını alacağını garanti etmektedir. Yeni Zelanda hükümeti de benzer bir plan üzerinde çalışmakta olup, mevzuatın 2023 yılında yasalaşması beklenmektedir.

Erişim: <https://www.nziaa.org.nz/articles/credit-suisse-is-an-anomaly-why-australia-and-new-zealand-are-safe-from-bank-run-contagion/>

Anahtar Kelimeler: Yeni Zelanda, Avustralya, Silicon Valley Bank, Finansal Kriz

6. Çin'in Ekonomik Görünümü: Uzun Vadede Ortaya Çıkabilecek Tehditler / National Institute of Economic and Social Research (Birleşik Krallık)

Geçmişte ağırlıklı olarak tarımsal bir yapıdan oluşan Çin ekonomisi artık bir üretim merkezi haline gelmiştir. Ancak, GSYİH büyümesi yavaşlamakta ve daha da yavaşlayacağından endişe edilmektedir. Pekin'in 2023 yılı için yaklaşık %5 büyüme hedefi açıklaması bunu doğrular niteliktedir. Günümüzde Çin, Dünya GSYİH'sinin yaklaşık %18'ini oluşturduğu için diğer ekonomileri nasıl etkileyeceğine dair farkındalığın oldukça yüksek olduğu düşünülmektedir. NİGEM küresel ekonometrik modeli kullanılarak Çin ekonomisini etkileyen iki uzun vadeli faktörü ve bunun bir dizi ortak ülke üzerindeki etkileri incelenmiş ve simüle edilmiştir. İlk olarak önümüzdeki yıllarda Çin'de daha düşük

bir üretkenlik seviyesinin olası etkileri ve ikinci olarak da nüfus artış hızının beklenenden düşük olması durumunda ekonominin nasıl gelişebileceği incelenmiştir.

2022 yılında Çin nüfusunun 1961'den bu yana ilk kez azaldığı kaydedilmiştir. Simülasyon uzun bir süre devam eden daha düşük GSYİH seviyelerine işaret ederken, demografik etkilerin yaklaşık olarak 10 yıl sonra etkisini göstermeye başlayacağı öngörülmüştür. Daha düşük nüfus, Çin'in GSYİH'sinin 20 yıl sonra referans projeksiyona göre %0,8 daha düşük olacağı anlamına gelirken, daha düşük üretkenlik simülasyonu GSYİH'nin 20. yılda temel öngörüye göre %1,6 daha düşük olacağı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, her iki simülasyonda da Çin'in GSYİH'si orta ve uzun vadede olumsuz etkilenmektedir. Bu durumun Çin ile yüksek düzeyde bağlantısı bulunan gelişmekte olan ekonomilere de yayıldığı görülmektedir. Küresel GSYİH 20. yılda referans değerden yaklaşık %0,1 daha düşük ve gelişmekte olan ekonomilerin GSYİH'si yaklaşık %0,16 daha düşük olduğu öngörülmüştür.

Erişim: <https://www.niesr.ac.uk/blog/chinas-economic-horizon-looming-threats-in-the-long-run>

Anahtar Kelimeler: GSYİH, Çin, Ekonomi, Beklenti, Simülasyon

B. POLİTİKA

1. Fransa Başbakanı Elisabeth Borne, Emeklilik Yasası Tartışmalarını Sona Erdirmek İçin Muhalefet ve Sendikalarla Görüşecek / South China Morning Post (Çin)

Fransa Başbakanı Elisabeth Borne, emeklilik reformlarına karşı haftalardır sürmekte olan protestoların ardından, ilerleyen günlerde ülkeyi sakinleştirmek için muhalefet liderleri ile bir araya geleceğini ve sendikalarla görüşmeye açık olduğunu açıklamıştır. Borne, aynı zamanda emeklilik yaşının 62'den 64'e yükseltilmesini sağlamak için de kullanmış olduğu, "Le 49.3" olarak bilinen ve kendisinin 16 Mayıs 2022'de Başbakan olduğundan bu yana 11 kez kullandığı tartışmalı yasa mekanizmasını da bütçe konularının haricinde artık kullanmayacağını söylemiştir. Fransa Anayasası'nın 49. Maddesinin 3. Paragrafına ithaf eden bu tabir, hükümetin mali veya sosyal güvenlik konularıyla ilgili herhangi bir tasarıyı oylama olmaksızın meclisten geçirmesine izin vermektedir. Borne, gelecek haftalarda önceliklerinin neler olacağı sorulduğunda gerilimleri azaltıp ülkeye sükûnet getirmek ve halkın beklentilerine seri şekilde yanıt vermek olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Borne, emeklilik reformunun, anayasaya uygunluğu konusunda karar verecek olan Anayasa Konseyi'nin onayına tabi olarak ilerlemeye devam edeceğini eklemiştir.

Kaynak: AFP- Pascal Guyot

Emeklilik reformuna karşı yapılan protestolar, Fransa Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron'un ikinci görev döneminin en büyük iç krizine dönüşmüş, reformun zorla parlamentodan geçirilmesinden bu yana Paris ve diğer şehirlerde polisler ile protestocular arasında çatışmalar yaşanmıştır. Ocak ayından bu yana Fransız halkından yüz binlerce kişi reforma karşı barışçıl bir şekilde yürüyüş yapmıştır. Öte yandan, sokakların çöp torbalarıyla dolup taşmasına neden olan Paris'te çöp toplayıcılarının başlattığı grev dalgası reforma karşı yapılmakta olup, yer yer şiddet içeren protestolar ise uluslararası medyanın odağını Fransa'ya çevirmiştir. Sendikaların emeklilik reformuna karşı yeni eylem çağrıları ise, ilerleyen günlerde hükümeti yeni zorlukların beklediğini göstermektedir.

Erişim: <https://www.scmp.com/news/world/europe/article/3214934/french-pm-elisabeth-borne-reaches-out-opposition-ahead-next-day-pensions-protests>

Anahtar Kelimeler: Fransa, Eylem, Emeklilik Reformu, Emmanuel Macron, İç Kriz, Elisabeth Borne

2. Avrasya Vestfalya (Westphalia) Dünya Düzeni Altında Küreselleşme / Valdai Discussion Club (Rusya)

Dünyanın artık Batı merkezli olmamasından dolayı Rusya'nın ekonomisini, mali sistemini ve para birimini yok etmeye yönelik izole etme çabalarının başarısız olduğu söylenmektedir. Valdai Club Uzmanı Glenn Diesen, uygulanan ekonomik yaptırımların ABD'nin düşmanlarını -Rusya, Çin ve İran- birleştirdiğini; Hindistan, Türkiye ve Suudi Arabistan gibi bağlantısız devletler ve ortaklarının ise Batı'ya olan bağımlılıklarını azaltmak için ekonomik bağlantılarını çeşitlendirmeye yöneldiğini belirtmiştir. Rusya'ya karşı uygulanan yaptırımların küreselleşme süreçlerini ve dolayısıyla dünya düzenini değiştirdiği düşünülmektedir. Eşi benzeri görülmemiş yaptırımların sonucu olarak Rusya ekonomik olarak Avrupa'dan büyük ölçüde koparken, ABD ve NATO müttefikleri üzerindeki hegemonik kontrolünü yeniden tesis etmiştir. Vestfalya sistemi (1648), modern uluslararası hukukun temelini oluşturan, egemen eşitler olarak tüm devletlere eşit şekilde uygulanan tek tip kurallara dayalı prosedürel anlaşmalara dayanmaktadır.

Hindistan, ekonomisini geçen yıl Rusya'ya çok daha yakın bir şekilde entegre etmiştir. Bir yıl önce Rusya'nın Hindistan'a ham petrol ihracatı yokken, Kasım 2022 itibariyle Hindistan'ın önde gelen petrol tedarikçisi haline gelmiştir. Hindistan ve Rusya, kendilerini Batı'nın ekonomik baskılarından kalıcı olarak korumak için petrol tankerleri inşa etmeyi ve enerji sigorta şirketleri kurmayı bile düşünmektedir. Çin ve Hindistan'ın Rusya ile giderek daha fazla kendi para birimleriyle ticaret yapmaları ve ayrıca dünya ile Yuan ve rupi uzlaşma mekanizmaları kurmalarıyla birlikte dolarsızlaşma trendinin yayıldığı görülmektedir. Çin ve Suudi Arabistan'ın, Petro-dolar sistemine ciddi bir darbe sayılabilecek bir şekilde, Yuan üzerinden petrol ticareti yapmak için görüştükleri belirtilmiştir. Bir NATO üyesi olan Türkiye'nin de ŞİÖ (Şanghay İş Birliği Örgütü) üyeliğine başvuracağı açıklanmıştır. Arjantin, Cezayir ve İran BRICS üyeliği için başvuruda bulunurken Mısır, Suudi Arabistan, Türkiye ve Endonezya da başvuruda bulunma niyetlerini ifade etmişlerdir.

Erişim: <https://valdaiclub.com/a/highlights/globalisation-under-a-urasian-westphalian-world/>

Anahtar Kelimeler: Rusya, ABD, Türkiye, Hindistan, Çin, Vestfalya

3. Kenya'da Yeni Muhalefet Protestoları Şiddete Dönüşürken Bir Kişi Öldü / FRANCE 24 (Fransa)

Kenya'da hükümet karşıtı protestolar ve yaşanan gerilim büyümektedir. Kenya polislerinin muhalefet lideri Raila Odinga'nın konvoyuna ve destekçilerine karşı göz yaşartıcı gaz artması ve yağmacıların saldırısıyla protestolar şiddetlenmiştir. Kıdemli siyasetçi muhalefet lideri mevcut Başkan William Ruto'yu ülkeyi yönetememekle ve artan yaşam maliyeti ve fiyat pahalılığını önleyememekle suçlayarak Kenya halkını protestoya davet etmiştir. Polis Genel Müfettişi Japhet Koome'nin Nairobi ve Odinga'nın kalesi Kisumu'daki gösterilerin "yasadışı" olduğu uyarılarına protestocular aldırış etmemiştir. Kenya'nın Batısında bulunan Hastane'nin başhekimi Kisumu'da bir kişinin vurularak öldürüldüğünü belirtmiştir. Protestoların başladığı günden bu yana ölen sayısı ikiye yükselmiştir. Kisumu'daki olaylardan sonra halkın galeyana gelmesi ile devlet ve halk

arasındaki durum iyice kızışmıştır. Polis memurları da toplanan öfkeli kalabalığı dağıtmak için göz yaşartıcı gaz ve tazyikli su ile müdahale etmiştir.

Kaynak: Simon MAINA / AFP

Yerel yayın kuruluşu NTV'nin haberine göre yüzlerce yağmacı eski Başkan Uhuru Kenyatta'nın Nairobi'nin eteklerinde bulunan çiftliğini basarak koyunları çalmıştır ve ağaçları kestikten sonra arazinin bir kısmını ateşe vermiştir. Geçen hafta polis ile göstericiler arasında çıkan çatışmalarda otuz bir polis yaralanmış ve aralarında üst düzey muhalif siyasetçilerin de bulunduğu 200'den fazla kişi tutuklanmıştır. Çok sayıda Kenyalının, temel malların pahalılığı, düşen yerel para birimi ve milyonları aç bırakan rekor kuraklıkla mücadele ederek sofralarına yiyecek koymakta zorlandığı söylenmektedir. Seçim döneminde Ruto kendisini ezilenlerin şampiyonu olarak tanıtmış ve sıradan Kenyalıların durumunu iyileştirme vaatlerinde bulunmuştur. Geçen haftaki protestolar Kenya'ya pahalıya mal olurken, Başkan Yardımcısı Rigathi Gachagua ekonominin en az 15 milyon dolar zarara uğradığını açıklamıştır.

Erişim: <https://www.france24.com/en/live-news/20230327-kenya-braces-for-fresh-protests-despite-police-ban>

Anahtar Kelimeler: Nairobi, Kenya, Eylemciler, Hayat Pahalılığı, Ekonomi

4. Havalimanı ve Demiryolu Çalışanlarının Maaş Artışı İçin Greve Çıkmaları Nedeniyle Almanya'da Bir Günlük Seyahat Kaosu Yaşanmaktadır / South China Morning Post (Çin)

Almanya'nın hava ve demiryolu hizmetleri, işçilerin daha yüksek ücret için mücadele etmek üzere Fransa ve İngiltere'deki meslektaşlarının da eşlik etmesiyle pazartesi günü bir günlük grev sırasında neredeyse durma noktasına gelmiştir. Pazar günü gece yarısı başlayan ve 24 saat sürecektir olan eylemin bazı limanları da etkilemesi beklenirken, Verdi ve EVG ulaştırma ve demiryolu sendikaları seyahatlerde ciddi aksamlar yaşanacağını öngörmektedir. Verdi kamu sektörü çalışanları için %10,5 oranında zam talep ettiğini vurgulamıştır. Frankfurt ve Münih gibi büyük havalimanları Pazartesi (27 Mart) günü hizmet vermeyeceği belirtilirken Frankfurt Havalimanı, Deutsche Bahn ve diğer demiryolları tarafından işletilen uzun mesafeli, bölgesel ve yerel trenlerin de hizmet vermeyeceği vurgulanmıştır.

Kaynak: AFP / SCMP

EVG Başkanı Martin Burkert grev öncesinde yaptığı açıklamada "Bu durum daha da kötüleşmeye devam edecek çünkü ücretler önemli ölçüde arttırılmazsa demiryolu ve taşımacılık şirketleri personel kaybetmeye devam edecek." demiştir. Alman demiryolu operatörü Deutsche Bahn, grevin milyonlarca insanı etkilediğini söyleyerek eleştiride bulunurken, Deutsche Bahn sözcüsü, "Otobüs ve trenlere güvenen milyonlarca yolcu bu

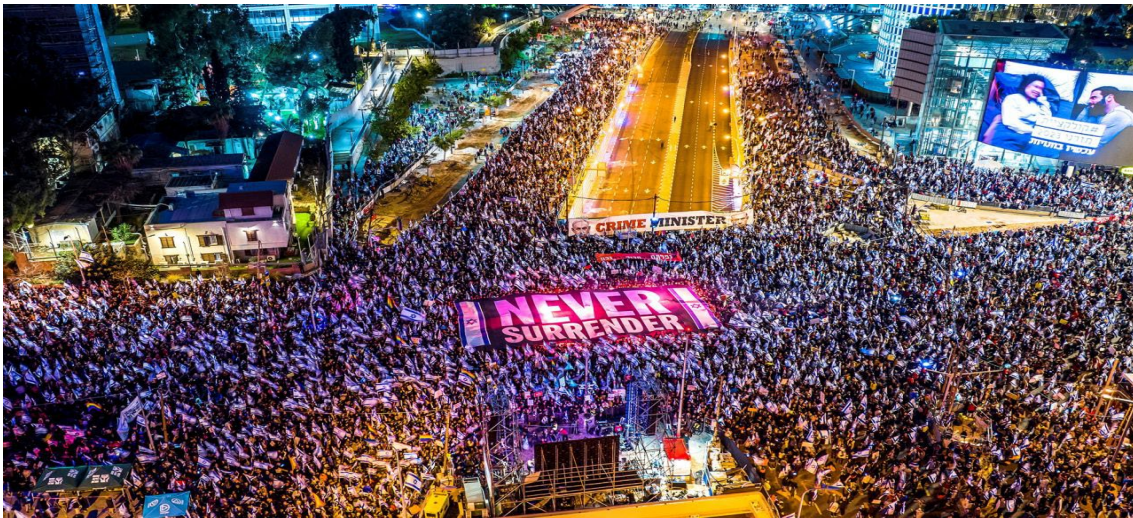
aşırı, abartılı grevden dolayı zarar görüyor" açıklamasında bulunmuştur. Kamu hizmetlerinde çalışan Avrupalı işçiler, rekor enflasyon ve hayat pahalılığı krizinin ortasında daha iyi ücret talebiyle son haftalarda defalarca greve gitmişlerdir.

Erişim: https://www.scmp.com/news/world/europe/article/3214978/germany-faces-day-travel-chaos-airport-rail-staff-strike-higher-pay?module=perpetual_scroll_0&pgtype=article&campaign=3214978

Anahtar Kelimeler: Almanya, Frankfurt, Grev, Ulaşım, Enflasyon

5. İsraili Protestocular Barışın Anahtarı Olabilir / Chatham House (Birleşik Krallık)

İsrail halkı, uzun bir süre boyunca demokratik sisteminin Netanyahu hükümeti tarafından yavaş yavaş yok edilmesine sessiz kalmışlardır. Ancak, bu uzun sessizlik sürecinin ardından toplumun her kesiminden insanlar Netanyahu hükümetinin son yargıyı bozacak girişimlerini protesto etmek için ülke tarihinde eşi benzeri görülmemiş bir şekilde sokaklara dökülmüştür. Hükümetin hukukun üstünlüğünü göz ardı ederek önerdikleri yargı değişikliklerinin ülke ekonomisine ve toplumsal düzenine zarar vereceğine dair halk arasında görüş birliği sağlanmıştır. Gerçekleşen protestoların herhangi bir yöneticisinin bulunmadığı, halkın birlik içerisinde protesto ettiği belirtilmiştir.

Fotoğraf: Reuters – Oren Alon

Ancak, demokrasiyi ve yargı sisteminin özgürlüğünü savunmak için yapılan bu protestoların, sağcı olup sağcılarının her hareketini desteklemeyen kesimi yanlarına çekebilmek adına hala kıyıda köşede tuttuğu bir konunun bulunmakta olduğu, bu konunun da Filistin meselesi olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, zorunlu askerlik gibi bir yükün eşit paylaşılmadığı ve özellik hükümetteki çoğu kişinin bu görevi hiç yerine getirmezken, dolaylı olarak protestocuları ve onların çocuklarını zorla Filistin savaşında ön safa sürmeleri eleştirilmektedir. Filistin meselesinin protestolara dahil edilmemesi birçok Filistin asıllı İsrail vatandaşının protestolara katılmamasına neden olurken, İsrail demokrasisinin gittikçe geriye gidiyor olmasının en büyük sebeplerinden biri olan milyonlarca Filistinlinin baskı altında olma konusunun göz ardı ediliyor oluşu eleştirilmiştir. Sürekli çeşitli zorluklara ve baskılara maruz kalan protestocuların İsrail demokrasisini koruyabilecekleri ve entelektüel olarak gelişmeye devam ederseler Yeşil Hattın her iki tarafında yaşayanlar için eşitlik sağlayabilecekleri söylenmektedir.

Erişim: <https://www.chathamhouse.org/2023/03/israeli-protesters-could-be-key-peace>

Anahtar Kelimeler: İsrail, Protesto, Filistin, Eşitlik, Demokrasi, Hükümet

6. Rusya'nın Ukrayna İşgali, Kremlin'in Kazakistan Üzerindeki Etkisini Azaltıyor / Atlantic Council (ABD)

Rusya'nın Ukrayna'yı işgal etmesi, içlerinde Kazakistan'ın da yer aldığı komşu ülkeleri Moskova ile olan ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye itmiştir. Kazakistan, önceden Rusya'nın kilit ortaklarından birisi olmasına rağmen bu işgal girişimi ülkeyi Moskova hakkında düşündürmüştür. İşgalin başlamasından bu yana Kazakistan'da anti-empyralist görüşler gittikçe yaygınlaşmıştır. Kazaklar da bu ortamda kendi uluslarını güçlendirmeye ve dekolonizasyon taraftarları olmaya aktif olarak çaba göstermişlerdir. Aynı zamanda halk, Ukrayna'ya destek vermek için "Yenilmezlik Yurdu" gibi kuruluşlar oluşturarak Ukrayna'nın savaştan etkilenmiş popülasyonuna elektrik ve internet erişimi sağlayıp, savaş mağdurlarına destek olmuşlardır. Ülkenin yetkilileri de Rusya'nın Ukrayna'da süregelen askeri hareketlerine göz yummadıklarını, savaşı desteklemediklerini belirtmişlerdir.

Kazakların işgale karşı gösterdiği bu tepkiler, Rus yetkililerin ülkeyi eleştirmesine ve ülkenin Kremlin'in kontrolü altında bulunan bilgi ağına saldırmasına yol açmıştır. Rusya'nın Kazakistan Büyükelçisi Aleksey Borodavkin'in, Kazakistan'da "radikal milliyetçi eğilimlerin" gittikçe arttığı ve Rusya'nın Kazak yetkililere bu konuda "yardım etmeye" hazır olduğu yönünde sözleri yankılaması da Rusya'nın Kazakistan'daki sayıca yüksek etnik Rus azınlığının varlığını kullanmaya çalışacağı yönünde iddiaların çıkmasına sebep olmuştur. Geçtiğimiz yıl, eski Sovyet coğrafyasında bağlılıklar ve tutumlarda tarihi değişimlere sahne olmuştur. Ukrayna'nın bu savaşta verdiği mücadele, bölge ülkelerini Rusya'nın etkisine karşı koyabilecek jeopolitik alternatifler aramaya itmiştir.

Erişim: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/russias-ukraine-invasion-is-eroding-kremlin-influence-in-kazakhstan/>

Anahtar Kelimeler: Kazakistan, Ukrayna Savaşı, Rusya

7. NATO Yeni Bir Güç Kazanırken Moskova Nükleer Blöf Yapmaya Hazırlanıyor / The Peace Research Institute Oslo (Norveç)

Finlandiya Cumhurbaşkanı kısa bir süre önce, Vilnius zirvesinde sonuçlandırılacak olan NATO'ya katılım yasasını imzalamıştır. Buna karşılık Kremlin, Kuzey Avrupalı komşularına yönelik bir tehdit olmadığını yinelemiş ve üzüntüsünü dile getirmiştir. Ancak bu ılımlı yaklaşım aslında Rus dış politikasının büyük bir başarısızlığı olduğu ve Rusya'nın onlarca yıldır Finlandiya ile özel ilişkiler geliştirmeyi umduğu belirtilmiştir. Rusya'nın 2022 yılında Ukrayna'yı işgal etmesi, Kuzey Avrupa jeo-stratejik durumunda derin bir değişime neden olmuş ve bu nedenle Finlandiya NATO'ya katılmaya karar vermiştir. Buna karşılık Rusya, Belarus'ta taktik nükleer silahlar konuşlandırmayı ve Karelya'da yeni bir ordu birliği kurmayı planladığını açıklamıştır. Rus Ordusu'nun Donbas'taki Ukrayna mevzilerine yönelik saldırılarda ağır kayıplar verdiği ve 400,000'e kadar sözleşmeli asker alımı önerisi getirildiği, Rusya'da kötüleşen demografik durum ve Rus toplumunda huzursuzluğun arttığı vurgulanmaktadır.

Putin'in nükleer araçları kullanma arzusu, Rusya'nın giderek artan konvansiyonel kabiliyet eksikliğinden kaynaklandığı ve bu durumun NATO'nun sırasıyla Norveç ve Barents Denizi'nde gerçekleştirdiği Joint Warrior ve Joint Viking tatbikatlarına Rus

Yüksek komutanlığının verdiği alışılmadık derecede zayıf tepkilerle ortaya çıkmıştır. Makalede ayrıca Rusya'nın Karadeniz'deki en büyük endişesi olarak, Finlandiya'nın NATO'ya katılım başvurusunun onaylanmasından ve İsveç'in NATO'ya katılma talebinden de bahsedilmektedir.

Kaynak: Matti Porre / The Office of the President of the Republic of Finland (PRIO)

Erişim: <https://blogs.prio.org/2023/03/as-nato-gains-new-strength-moscow-resorts-to-nuclear-bluff/>

Anahtar Kelimeler: NATO, Rusya, Finlandiya, İsveç, Putin

8. Xi Moskova'ya Gidiyor: Uygunsuz bir Birleşme mi? / Center for Strategic & International Studies (ABD)

Çin Devlet Başkanı Xi Jinping, son 10 yılda 8 kez Rusya'yı ziyaret etmiş ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile farklı ikili ve çok taraflı çerçevelerde 40 kez bir araya gelmiştir. Ancak, geçen hafta gerçekleşen ikili görüşmede tek bir önemli yeni anlaşma imzalanmazken, ziyaretin ardından her iki tarafça yayınlanan ortak açıklamanın bazı bölümleri geçen yılki ortak açıklamanın elden geçirilmiş bir versiyonu gibi görülmektedir. Moskova'nın karşılık almadan Çin'e giderek daha bağımlı hale geldiğini gösteren birkaç alan vardır;

- 1- İzole edilmiş bir Moskova'nın enerji hedefi olarak Pekin'e giderek daha fazla bağımlı hale gelmesi
- 2- Putin'in savaş başlangıcında Rusya'nın Batı ile enerji ticaretini avro ve dolardan, rubleye çevirme çalışması ve bunun yerine Çin yuanının, Rusya'nın ticareti için önemli hale gelmesi
- 3- Rusya'nın Ukrayna ile olan savaşında Çin'in önemli yardımına (özellikle mühimmat ve savaş uçakları) ihtiyacının olması.

Ziyaret sonrasında Çin, Rusya'ya herhangi bir açık çek vermeye ya da Ukrayna savaşı ve daha geniş anlamda uluslararası sahnedeki davranışlarını gönülden onaylamaya hazır olmadığını açıkça ortaya koymuştur. Tüm ülkeler mevcut küresel olaylar çerçevesinde enerji güvenliklerini yeniden gözden geçirirken Çin'in ekonomik büyümesini besleyebilmek için petrol, doğal gaz ve diğer enerji kaynaklarına olan ihtiyacı kritik olmaktadır.

Kaynak: ALEXEY MAISHEV/SPUTNIK/AFP via Getty Images

Artan ABD-Çin gerilimi nedeniyle sanayileşmiş demokrasiler ile ilişkilerin daha düşmanca bir hal aldığı ve Çin'in yalnızca ülke içinde ekonomik büyüme oluşturmakla kalmayıp, aynı zamanda uluslararası tedarik zincirlerine ve pazarlara bağımlılığı azaltma fikriyle giderek daha fazla kendini meşgul ettiği belirtilmiştir. Çin aynı zamanda uluslararası ortamdaki profili kötüleştikçe giderek artan bir şekilde temel teknolojilerde kendi kendine yeterliliğini arttırmaya çalışmaktadır. Örneğin, Pekin'in politik karar alıcıları birkaç hafta önce Çin'in araştırma ve inovasyon kabiliyetlerini geliştirmek üzere tasarlanan yeni bir

Çin Komünist Partisi komisyonu kurarak bu önceliğin merkezîyetçiliğine işaret etmişlerdir. Ayrıca Çin'in, kendisine bağlı çok taraflı grupları genişletme ve güçlendirme çabaları için güvenilir bir ortak bulmak amacıyla Moskova üzerinde artan nüfuzundan yararlandığı söylenmektedir.

Erişim: <https://www.csis.org/analysis/xi-goes-moscow-marriage-inconvenience>

Anahtar Kelimeler: Çin, Rusya, Putin, Xi

C. ÇEVRE

1. Çin, Amerikan Çiftçilerine Daha Az Bağımlı Hale Gelirken, ABD'nin Çin'e Olan İhracat Bağımlılığı Hala Yüksek Seyrediyor / Peterson Institute for International Economics (ABD)

Beş yıl önce ABD'nin Çin'e olan ihracatı dönemin ABD Başkanı Donald Trump'ın ticaret savaşı sebebiyle krize girmiştir. Genel olarak ABD ihracatı zarar görmeye devam ederken, tarım ticaretinde de endişe verici gelişmeler yaşanmaktadır. Çin, ABD'li tedarikçilere olan bağımlılığını azaltmak için ABD'den alımlarını azaltmış, fakat ABD'li çiftçiler Çin pazarına büyük ölçüde bağımlı kalmaya devam etmektedir.

2022 yılında ABD tarım ihracatının yaklaşık %19'unu Çin'e gerçekleştirirken, bu oran 2017 yılında %14, 2009 yılında ise %13 olarak gerçekleşmiştir. Çin'in ABD'den yaptığı ithalatın toplam tarım ithalatı içindeki payı 2009'da %27 iken, 2022'de %18'e kadar düşmüştür.

ABD'nin Çin'e ihraç ettiği en değerli ürün soya fasulyesi olurken, Çin'e olan bağımlılık biraz azalmış olsa da hala daha devam etmektedir. 2022 yılında ABD'nin soya fasulyesi ihracatının yarısından fazlası Çin'e yapılırken, bu oran ticaret savaşından önceki bazı yıllarda %60 civarında gerçekleşmiştir. Ancak Çin'in ABD'li çiftçilere olan bağımlılığını giderek azalttığı vurgulanmaktadır. 2009 yılında ithal edilen soya fasulyesinin yaklaşık olarak %49'unu ABD'den tedarik eden Çin, bugün bu oranı %31'e kadar düşürmüştür.

Çin, ticaret savaşı sırasında soya fasulyesi ve diğer ABD tarım ürünlerini misilleme tarifeleriyle hedef almış ve Amerikalı çiftçiler on milyonlarca dolarlık federal sübvansiyonlar ile kurtarılabilmiştir. Her iki tarafın da ikili ilişkilerin kötüleşmesi ve ithalat ya da ihracatın kısıtlamasından korktuğu belirtilmiştir. ABD'li çiftçilerin, Pekin'in tepkilerine karşı savunmasız kaldığı ve Çinli ithalatçıların ABD'ye olan bağımlılıklarını azaltmak için kaynakları çeşitlendirmeye çalıştığı söylenmektedir.

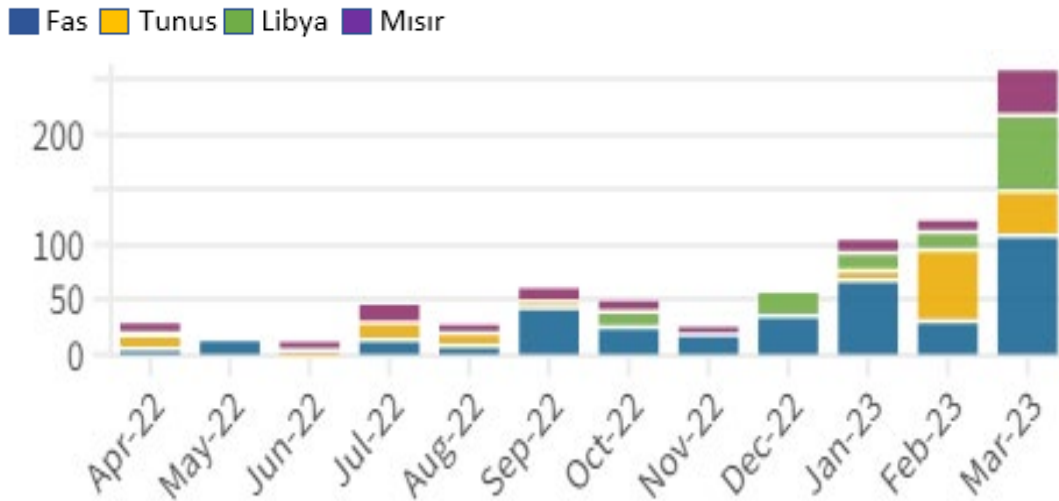
Erişim: <https://www.piie.com/research/piie-charts/china-becoming-less-dependent-american-farmers-us-export-dependence-china>

Anahtar Kelimeler: Çin, Amerika, İhracat, Tarım

2. Rusya Ukrayna'da Daha Derinlere İnerken Kuzey Afrika'dan Avrupa'ya Dizel İhracatı Arttı / AL – MONITOR (ABD)

Avrupa, Ukrayna savaşı nedeniyle Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlar ışığında alternatif petrol ve gaz kaynakları aramaktadır. Al-Monitor'un paylaştığı verilere göre Kuzey Afrika ülkeleri geçen yıl şubat ayında Ukrayna'yı işgal eden Rusya'dan daha fazla yakıt ithal ederken Avrupa'ya olan dizel ihracatını artırmıştır. Emtia şirketi Kpler'in verilerine göre bu yılın mart ayında Kuzey Afrika ülkeleri arasında en fazla Rus dizeli ithal eden ülke günlük 108 bin varil sevkiyatla Fas olmuştur. Tunus ve Libya da aktif ithalatçıları arasında yer alırken onları Mısır takip etmiştir. Mart ayında Kuzey Afrika ülkeleri Rusya'dan 257,000 varil/gün dizel ithal ederek Ukrayna savaşının başlangıcından bu yana en yüksek miktarı gerçekleştirmiştir. Analist, "Aynı zamanda, Fas ve Tunus'un gaz yağı ihracatı da son haftalarda artmakta, bu da ülkelerin Rus hacimlerini yeniden ihraç ediyor olabileceğine işaret etmekte," diye eklemiştir. Ayrıca, Fas'ın aktif rafineri kapasitesinin bulunmadığı ve Tunus'un ise sadece 35.000 varillik küçük bir rafinerisi (Bizerte rafinerisi) olduğu belirtilmiştir.

Mena Bölgesi'nin Ukrayna Savaşı'ndan Bu Yana Rusya'dan İthal Ettiği Dizel (1000/Varil)

Kaynak: Kpler / Al-Monitor

Al-Monitor'a konuşan Falakshahi (Kpler'in kıdemli emtia analisti) Rusya'dan dizel ithalatında büyük bir artış görülse de Avrupa'ya yapılan ihracatta yükseliş olduğunu fakat ithalattaki gibi benzer büyüklükte bir artış olmadığını belirtmiştir. Kpler verilerine göre Mısır Avrupa'nın büyük bir ham petrol ve LNG ihracatçısı olarak görünmesine rağmen Falakshahi rakamların tam olarak gerçeği yansıtmadığı vurgulamıştır. 14 Mart'ta Fas Maliye Bakanı, ülkenin Rus gaz ve petrol ithalatını yasakladığı yönündeki haberleri yalanlamıştır. Ekonomi ve Maliye Bakanı Nadia Fettah Alaoui, Rus gaz ithalatının 2021'de Fas'ın gazının %5'ini oluşturduğunu, 2022 yılında ise %9'a yükseldiğini ve Ukrayna savaşının başlangıcından bu yana bir artış gösterdiğini belirtmiştir. Rus gazının ortalama fiyatının ton başına 9,522 dirheme (916 \$) ulaştığını, diğer ülkelerden ise ton başına 10,138 dirhem (975 \$) olduğunu vurgulamıştır.

Erişim: <https://www.al-monitor.com/originals/2023/03/north-africa-diesel-exports-europe-surge-russia-digs-deeper-ukraine>

Anahtar Kelimeler: Kuzey Afrika, Rusya, Fas, Mısır, Dizel

3. Dünya Su Günü: Dünya Gıda Programı Her Damlanın Karşılığını Vermek İçin Nasıl Çalışıyor? / World Food Programme (İtalya)

İklim değişikliği ve arazi bozulması, dünyanın en hassas bölgelerindeki insanlar için ya çok fazla ya da çok az su anlamına gelmektedir. Gıda güvencesi sorununun yoksulluk, su kıtlığı, su kalitesinin düşük ve kuraklığın yoğun olduğu gelişmekte olan ülkelerde görülmesinin tesadüf olmadığı belirtilmektedir. Suyun gıda üretimi için elzem bir materyal olduğu bilinmesine rağmen yıllardır süregelen kötü su yönetimi, yanlış kullanımı ve kirlilik tatlı su kaynaklarını ve ekosistemleri bozmuştur. Toprak kalitesi karbonu absorbe edip edememesine göre belirlenmektedir. Verimsiz topraklar daha fazla karbonun atmosfere karışmasına ve iklim değişikliği sorununa katkıda bulunurken, aşırı hava olaylarının artmasına, arazi bozulmalarına ve döngünün devam etmesine neden olmaktadır. Birleşmiş Milletler verilerine göre dünyadaki toplam arazilerin yaklaşık %40'ında arazi bozulması yaşanırken, bu sorun çiftçileri arazilerini terk etmeye

zorlamaktadır. Yaşanan sel hadiseleri insanlar ile pazarlar arasındaki bağlantıları keserken, kuraklık ise gıda üretimini sınırlandırmakta, hasatları etkilemekte ve çok değerli çiftlik hayvanlarının ölmesine sebep olmaktadır.

Dünya Gıda Programı (WFP), 2021 yılında 49 ülkede 8,7 milyon kişiye toprak ve suyun korunması, sulama kanalları, barajlar, göletler, bentler ve sel bariyerlerinin inşası veya onarımı gibi varlık inşası faaliyetleri karşılığında gıda yardımı sağlamıştır. WFP ve ortakları, arazi rehabilitasyonu ve yönetimi, kıyı bölgelerindeki kum tepelerinin aşılması, ağaç dikimi veya yağmur suyundan yararlanma yoluyla hem su hem de toprak verimliliğini yeniden sağlamak için topluluklarla birlikte çalışarak insanlara gıda güvenceli bir gelecek inşa etme ve aşırı iklim koşullarına daha iyi uyum sağlama şanslarını artırmaya çalışmaktadır. Ayrıca, erken uyarı sistemleri ve olası felaketlerden önce finansman sağlayarak su ile ilgili tehlikeleri önceden tahmin etmek için topluluklarla birlikte çalışmaktadırlar. WFP, 2022 yılında 3,8 milyon kişiye iklim olaylarına karşı finansal koruma sağlamıştır.

Erişim: <https://www.wfp.org/stories/world-water-day-how-wfp-works-make-every-drop-count>

Anahtar Kelimeler: Dünya Gıda Programı, Su, Kuraklık, İklim

4. Kilit paydaşlar: Madencilik Neden AB'nin Afrika'daki Kritik Hammadde Hedeflerinin Merkezinde Yer Alıyor? / European Council on Foreign Relations (Almanya)

Avrupa Birliği'nin iç pazardan sorumlu Komisyon Üyesi Thierry Breton tarafından 16 Mart tarihinde sunulan Kritik Hammaddeler Yasa önerisi, AB'nin kritik hammaddeler (CRM) alanında rekabet etme planlarını özetlemektedir. CRM'ler, AB'nin yeşil ve dijital dönüşümünün yanı sıra savunma ve uzay teknolojileri için de kritik önem taşımaktadır. CRM yasası, AB'de stratejik hammaddelerin çıkarılmasından işlenmesine ve geri dönüşümüne kadar değer zincirlerini güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Yasa, AB'nin yıllık stratejik hammadde tüketiminin %10'unu AB içerisinden çıkarma, %40'ını işleme ve

%15'ini geri dönüştürme hedeflerini koymaktadır. Ayrıca CRM yasa, CRM'lerin başka yerlerden teminini de çeşitlendirmeyi amaçlamaktadır.

Kaynak: Zoonar | Sunshine Seeds

Avrupa Birliği halihazırda Kanada, Ukrayna, Namibya ve Kazakistan ile ortaklıklar imzalamış ve Afrika'da dahil olmak üzere daha fazlası için çalışmalarına devam etmektedir. Afrika'daki keşif çalışmalarının çoğu Kanada, Avustralya, Birleşik Krallık ve Güney Afrika'daki şirketler tarafından yürütülmektedir. 2022 yılında kıtadaki toplam keşif harcamalarının %80'i bu şirketler tarafından gerçekleştirmiştir. Afrika'nın maden potansiyeli büyük ölçüde bilinmediği ve yeni kaynakların bulunabilmesi için önemli miktarda keşif yatırımı yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Afrika'ya küresel keşif fonlarının sadece küçük bir kısmı tahsis edilmektedir. Örneğin 2022 yılında Afrika'ya ayrılan keşif fonu %10'a kadar düşmüş ve bu oranın yarısından fazlası ise sadece altın aramak için harcadığı belirtilmiştir. Afrika'ya ayrılan fonun %25'inden daha azı ise yeni keşifler için kullanılmaktadır. Afrikalı ülkeler, Avrupa'dan yapılan açıklamalar ve CRM yasa teklifine eşlik eden iletişimle körüklenen yerel katma değer oluşturmaya yönelik yatırım beklentilerini karşılamak için de Avrupa sanayisinin katılımına ihtiyaç duymaktadır. Avrupa sanayisi için yatırımı daha cazip hale getirmek üzere halihazırda adımlar atıldığı da söylenmektedir.

Erişim: <https://ecfr.eu/article/key-players-why-mining-is-central-to-the-eus-critical-raw-materials-ambitions-in-africa/>

Anahtar Kelimeler: AB, Afrika, Kritik Madenler, CRM Yasası

5. Hedefe Ulaşmak: Amerika Elektrikli Araç Hedeflerine Nasıl Ulaşabilir? / Wilson Center (ABD)

Biden, 2030 yılına kadar %50 elektrikli araç satışı hedefini açıklamış, bunu sadece istekli bir hedef olarak değil, aynı zamanda otomobil endüstrisindeki temel eğilimlerin bir yansıması olarak yapmıştır. ABD'de elektrikli araç artışı hala nispeten sınırlı olsa da 2021 yılında tüm araç satışlarının %5'inden, 2022 yılında %15'in üzerine çıkarak hızlı bir büyüme göstermiştir. Dünyanın önde gelen otomobil üreticilerinin çoğu 2030 ve 2040 yılları arasında tamamen elektrikli araçlara geçmeyi planladıklarını açıkladı. ABD, elektrikli araç devrimine hazırlanmak için bir dizi etkileyici politika gelişmelerine tanık olmuştur; bunlardan en önemlisi, uluslararası koordinasyonu geliştirme çabalarının yanı sıra 2022 Enflasyon Azaltma Yasası'nın (IRA) yakın zamanda kabul edilmesidir.

Enerji piyasalarının önde gelen araştırma ve danışmanlık firmalarından Wood Mackenzie, 2035 yılına kadar yeni batarya metalleri üretimine 1,7 trilyon ABD doları yatırım yapılması gerektiğini ve mevcut eğilimlerin bunun çok gerisinde kaldığını savunmuştur. Fakat bu rakam, son 15 yılda elektrikli araç batarya sektörlerine yapılan yaklaşık 600 milyar dolar yatırımla karşılaştırıldığında çok az olmadığı görülmüştür. Uzun zamandır beklenen Enflasyon Azaltma Yasası, ülkenin otomotiv endüstrisinde temiz enerji teknolojilerini teşvik etme çabalarında ileriye doğru atılmış büyük bir adımı temsil etmektedir. Bu mevzuatın belki de en yaygın olarak bilinen hükmü, 7.500 dolarlık elektrikli araç vergi kredisinin 2032 yılına kadar uzatılmasıdır (bireysel olarak 150.000 dolardan veya aile olarak 300.000 dolardan az kazanan tüketiciler için).

İklim değişikliği 21. yüzyılın ortak sorunu olsa da sürdürülebilirlik mücadelesinde elektrikli araçların stratejik olarak kullanılması önemli bir fırsat olarak görülmektedir.

Ayrıca, elektrikli araçların karbonsuzlaştırma çabalarında kritik bir rol oynayacağı da belirtilmektedir.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/hitting-target-how-can-america-reach-its-ev-goals>

Anahtar Kelimeler: ABD, Elektrikli araç, Otomobil Endüstrisi, Enflasyon Azaltma Yasası (IRA)

D. SOSYAL

1. ECA, Yaygın Yoksulluğu Azaltmak İçin Afrika'nın Ekonomik Büyümesine Çağrısında Bulundu/ United Nations Economic Commission for Africa (Etiyopya)

Dünya, Kovid-19 salgınıyla mücadele ederken, 2022 yılının başlarında Ukrayna'da savaş başlamıştır. Covid-19 ve Ukrayna savaşının üzerine çeşitli doğal afetler eklenmiş ve küresel çapta bir dizi sorunlar oluşturmuştur. BM Afrika Ekonomik Komisyonu İcra Sekreter Yardımcısı ve Baş Ekonomisti Hanan Morsy, üst üste gelen üç krizin daha fazla Afrikalıyı aşırı yoksulluğa ittiğini ve kıtadaki eşitsizliklerin ve kırılganlıkların artmasına neden olduğunu söylemiştir. Morsy, mevcut durumda 546 milyon insanın hala daha yoksulluk içerisinde yaşadığını ve 1990 yılı ile karşılaştırıldığında yaklaşık olarak %74'lük bir artış kaydedildiğini belirtmiştir.

Kaynak: UNECA

ECA, Afrika'daki hanelerin gelirlerinin yüzde 40'ını gıdaya harcadığını ve yaşanan küresel krizlerin Afrika'daki en yoksul haneleri ciddi şekilde etkilediğini söylemiştir. 2022 yılında, yaklaşık olarak 310 milyon Afrikalı gıda güvensizliği sorunu yaşamış ve 6 milyon Afrikalı ise ciddi açlık problemleriyle karşı karşıya kalmıştır. Yapılan son araştırmalara göre, Afrika'da yoksulluğun en yüksek olduğu 10 ülke Burundi, Somali, Madagaskar, Güney Sudan, Orta Afrika Cumhuriyeti, Malavi, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Gine-Bissau,

Mozambik ve Zambiya olurken, bu ülkelerin her birinde nüfusun ortalama %60 ila %82'si yoksuldur.

Afrika'nın ithalata olan bağımlılığı kıtayı emtia fiyatlarında yaşanan şoklara karşı savunmasız bırakmaktadır. 2021 yılında 39 Afrika ülkesi net gıda ürünleri ithalatçısı konumunda bulunmaktaydı. Buna ek olarak Afrika 2021 yılında sadece 5,7 milyar dolarlık rafine petrol ürünü ihraç ederken, 44 milyar doların üzerinde petrol ürünü ithal etmiştir. Konferansa katılan uzmanlar ve Bakanlar, Afrika ülkelerinin azalan gelir, artan borç stresi ve giderek kısıtlanan mali bütçe ile karşı karşıya kalmaya devam ettiğini belirtmiştir. 2022 yılında Afrika'da kamu borcunun GSYH'ye oranı %64,5 olarak gerçekleşirken, bu oran salgın öncesi döneme nazaran (%57,1) önemli ölçüde yükselmiştir.

Erişim: <https://www.uneca.org/stories/eca-calls-for-africa%27s-economic-growth-to-be-inclusive-to-reduce-widespread-poverty>

Anahtar Kelimeler: Afrika, Kıtık, Ekonomi, UNECA

2. Hayır, ABD TikTok'ü Yasaklamamalı / CATO Institute (ABD)

Çin hükümetinin TikTok üstünde fazla etkisinin bulunduğu ve hükümetin uygulamanın algoritması sayesinde kullanıcı verilerine erişim sağlayabileceğine dair endişeler bulunmaktadır. Bu sebepten dolayı uygulamanın ABD'de yasaklanmasına yönelik çalışmalar hız kazanmıştır. Söylentilere göre, Hazine Bakanlığı'na bağlı Amerika Birleşik Devletleri Yabancı Yatırım Komitesi (CFIUS), yakın zamanda Tiktok'un Çin kökenli olmayan bir başka alıcıya zorunlu satışını isteyebilir. Ayrıca Biden hükümeti de Ticaret Bakanı'na TikTok gibi şirketlere yabancılar tarafından sahip olunmasını yasaklama yetkisini verecek Kısıtlama Yasasına onay vermiştir. Ancak, Çin hükümetinin yapabileceği şeyler için endişeler bulursa da TikTok, Amerika'da genişlemesinin ardından politikacılara Çin ile Amerika arasında bir tür güvenlik duvarı olduğunu göstermek için "Teksas Projesi" adı altında yerel moderatörleri işe almıştır. Bunun yanı sıra, TikTok'un daha önce hükümet tarafından bölünmüş şirketlerin aksine fiziksel bir varlığının bulunmadığı, algoritmalarından ve devasa veri setlerinden oluştuğu belirtilmiştir.

Aynı zamanda, TikTok yasağına destek için seslerini en çok duyuran grupların Çin'in jeopolitik gücüne darbe vuracak herhangi bir eylemi destekleyecek kişiler ve Facebook gibi rakip şirketler olduğu yazılmıştır. Bunun yanında, ortalama TikTok kullanıcılarının 20'li yaşlarda gençlerden oluştuğu ve TikTok'un seçim zamanında bu kitleyi harekete geçirmek için önemli bir platform olacağı anlamına gelmektedir. Bu sebeple yasağı destekleyen gruplara parti yanlıları da eklenmiştir. Cumhuriyetçiler için TikTok yasağı demek, Demokratların fazlaca işine yaramakta olan bir iletişim aracından kurtulmak demektir. Bütün bunlar, potansiyel bir satış sonrası TikTok'un önceki halinin gölgesine dönüşebileceğini, şu an kullanıcı çekmesini sağlayan algoritmalarının eski işlevinde çalışmaması durumunda da geri dönülemeyecek bir düşüşe girebileceği söylenmiştir.

Erişim: <https://www.cato.org/blog/no-us-shouldnt-ban-tiktok>

Anahtar Kelimeler: TikTok, ABD, Çin, Yasak

3. Doğal Olmayan Geliştirme / Manhattan Institute (ABD)

SARS-CoV2 virüsünün kökenleri iki farklı yanıt gerektirmektedir. Eğer virüs doğadan geldiyse, virologlar bu vahşi virüsleri laboratuvarlarına getirip, yeni salgınlara hazırlanma umuduyla onları değiştirebilecektir. Eğer virüs bir laboratuvardan sızıdıysa, Çinli yetkililer dünyaya yaşattıkları acıdan dolayı sorumlu tutulmalıdır. Kovid virüsünün bir laboratuvardan çıktığına dair buluntular, yeni bilimsel tekniklerin ne kadar tehlikeli olduğu sorusunu gündeme getirmiştir. Bu tür araştırma risklerinin ele alınmasında altın standart, rekombinant DNA yoluyla genlerin bir türden diğerine aktarılabilmesini değerlendirmek üzere toplanan 1975 tarihli Asilomar konferansıdır.

Toplantıyı düzenleyen önde gelen bilim adamları yeni araştırmaların olası tehlikelerini tartışmak istemiş ve katı güvenlik standartları getirmişlerdir. Bir virüsü insanlara enfekte etme ya da hastalığa neden olma konusundaki doğal yeteneğin artırılması anlamına gelen işlev kazanımı, olası tehlikelere açık olan bir başka yeni tekniktir. Ulusal Alerji ve Bulaşıcı Hastalıklar Enstitüsü eski müdürü Anthony Fauci ve Ulusal Sağlık Enstitüleri eski müdürü Francis Collins uzun zamandır bu tür araştırmaları savunmuş fakat hiçbir

kamuoyu tartışması düzenlenmesine rehberlik etmemiştir. NIH (Ulusal Sağlık Örgütü), işlev kazandırma araştırmalarına mümkün olan en iyi bilimsel girdiyi sağlamak için bir konferans düzenlemiştir ve 2017 yılından bu yana Sağlık ve İnsan Hizmetleri Sekreterliği'ndeki bir komitenin projeleri gözden geçirmesi beklenmektedir. P3CO (Potansiyel Pandemik Patojen Bakımı ve Gözetim) komitesi yalnızca NIH'in belirlediği ve kendisine sunduğu projeleri incelemektedir. Wuhan Viroloji Enstitüsü tarafından SARS ve MERS ile ilgili koronavirüslerin manipülasyonu da dahil olmak üzere, sunulması gereken projelerin çoğu NIH tarafından incelenmemiştir ve komite son beş yılda sadece üç projeyi incelemiştir. Cambridge Çalışma Grubu 2014 yılında virüsleri güçlendirmenin tehlikeleri konusunda uyarıda bulunmuş ve olası bir laboratuvar üretimi virüsün yayılmasıyla kontrol etmenin zor veya imkânsız olabileceği konusunda endişelerini belirtmiştir. Yazının devamında, virüs ve araştırmalarına yönelik çıkarılan regülasyonlara ve bunlara yönelik getirilen eleştirilere yer verilmiştir.

Kaynak: Nisara Tangtrakul/iStock

Erişim: <https://www.city-journal.org/covid-origins-and-regulating-new-dangerous-science>

Anahtar Kelimeler: SARS-Kovid-19, Çin, Wuhan, Virüs

E. TEKNOLOJİ

1. Uydu Karşıtı Silahlar: Riskler ve Düzenlemeler/ Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan)

Günümüzde uzay giderek daha fazla çekişmeli ve rekabetçi bir alan olarak nitelendirilmektedir. Bunun nedeni, uydu ve uyduları işleten aktörlerin daha önce görülmemiş bir şekilde artmasıdır. 1950'li yılların sonunda sadece iki ülke uydu fırlatma kapasitesine sahipken bugün, dünya üzerinde toplam 13 ülke uydu fırlatma kapasitesine sahiptir. 1959 yılında uzayda sadece iki adet insan yapımı nesne bulunurken, Union of Concerned Scientists'in veri tabanına göre 2022 yılında %62'lik artış ile 5.465 aktif uydu bulunmaktadır (2020 yılında bu sayı 3.372'dir). Dünya'nın yörüngesinde bulunan ve artık yararlı bir amaca hizmet etmeyen cisimlerin "uzay enkazı" olarak önemli tehditler oluşturduğu belirtilmektedir. Uzayda gerçekleştirilen 60 yıllık insan faaliyetleri sonucunda boyu 10 cm'den büyük 29,000'den fazla insan yapımı nesne ortaya çıkmıştır. Uzaydaki bu cisimler, 1cm gibi küçük boyutta olsalar bile dünyaya çarptıkları zaman el bombasına benzer bir hasara yol açma kapasitesine sahip olduğu söylenmektedir.

2022 yılı kasım ayında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu (UNGA), DA-ASAT'ların (uyduları belli bir amaca yönelik yok etme gücüne sahip silahlar) test edilmesini yasaklayan bağlayıcı olmayan bir kararı kabul etmiştir. Karar, 154 devletin çoğunluğu tarafından desteklenmiştir. Bahsedilen silahların kullanılmasının, uzaydaki enkaz sayısını arttırdığı ve bu nedenle kullanımının yasaklanmasının enkaz sayısının azalmasına katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. 2019 yılında Fransa Savunma Bakanı, Fransa'nın anti-uydu lazer silahları geliştirme planını kamuoyuna duyurmuş ve uydularının tehdit edilmesi durumunda tereddüt etmeden vurabileceklerini belirtmiştir. Yazının devamında DA-ASAT'ların kullanımı hususunda ABD, Çin ve Rusya gibi ülkelerin pozisyonlarına yer verilmiştir.

Erişim: <https://casstt.com/anti-satellite-weapons-risks-and-regulations/>

Anahtar Kelimeler: Uydu, Uzay, Amerika, Çin, Rusya

2. Kızılelma: İlk İnsansız Savaş Uçağı / Centre for Air Power Studies (Hindistan)

Jet motoru ile çalışan ilk insansız hava aracı olan Kızılelma, 14 Aralık 2022 tarihinde ilk uçuşunu gerçekleştirmiştir. Rus kuvvetleriyle çatışmasında Ukrayna ordusuna olan yardımlarından sonra dünya çapında popülerliği artmaya devam eden Türk savunma şirketi Baykar tarafından üretilmiştir. Bu insansız hava aracının, Türk Donanmasının gelecekteki amiral gemisi TCG Anadolu'nun temel hava kolu olması beklenmektedir. Savaş uçağı, Çorlu ilçesinde bir hava üssüne iniş ve kalkış yaparken görüntülenmiştir. 2013 yılında tasarlanmaya başlanan "Kızıl Elma", ismi tarih boyunca başka bağlamlarda da kullanılmış bir kavramdır. Anlamlarından biri de eski Türk mitolojisinde evrensel egemenliği simgeleyen 'Kızıl Elma'dır. İnsansız savaş uçakları, yerleşik bir bilgisayar sistemi veya yerden çalışan otonom bir sistem aracılığıyla uzaktan veya kendi kendine yönetilmektedir. İstihbarat, gözetleme, hedef tespiti ve keşif operasyonları yürütebilen ve düşman hedefleri vurmak için füze ve patlayıcı gibi silahlar taşıyabilen bir insansız hava aracı olarak bilinmektedir.

Kızılelma'nın ilk versiyonu olan Kızılelma-A ses hızından yavaş olmasına rağmen sonraki serileri olan Kızılelma-B ve Kızılelma-C versiyonlarının sesden hızlı olması beklenmektedir. Başlıca özellikleri ise:

- Maksimum irtifa: 35.000-40.000 fit
- Azami kalkış ağırlığı: 1,5 ton mühimmat ile 6 ton
- Hız: İlk prototipi 0,97 ile 1,45 kilometre/saat
- Havada kalış süresi: 4-5 saat
- Kontrol: SATCOM (uydu aracılığı ile)
- Motor: Ukrayna merkezli Ivçenko-Progress AI-322F turbofan motor
- Radar: Aselsan üretimi AESA radar
- Hava Hava Füzeleri: Yerli üretim Bozdoğan ve Gökdoğan Hava Hava Füzeleri

- Havadan Karaya Füzeleri: Geleceğin SİHA'sı 250 km'den fazla menzile sahip SOM-J seyir füzeleri ve küçük saldırı görevleri için Roketsan yapımı MAM ailesi güdümlü bombalar ile silahlandırılacaktır.

Mühendis Selçuk Bayraktar, İHA'nın hava muharebesi anlayışını değiştireceğini ve nihayetinde beşinci nesil uçakların yerini alacağını iddia etmiştir.

Hindistan'ın da SİHA üzerinde projeleri sürmektedir. Hindistan Hava Kuvvetleri ile iş birliği içinde olan Aeronautical Development Agency (Havacılık Geliştirme Kuruluşu) ve Savunma Araştırma ve Geliştirme Örgütü 'Ghatak' projesini başlatmak için güçlerini birleştirmiştir. SİHA'nın uzun menzilli bombalama görevlerinde savaş uçaklarının yerini almasının mümkün olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, birçok konuda avantajlı oldukları gözlemlenmektedir. İnsanlı uçaklara kıyasla, yapımı ve bakımı daha az maliyetlidir. Pilotların hayatını kaybetme ve esir düşme riski yoktur. Tehlikeli görevleri yerine getirebilmektedirler. Türkiye'nin projeyi bir savaş ortamında yürütüyor olması bazılarını endişelendirebilmektedir. Ancak, drone destekli savaşta ABD'nin, Ankara'nın etkisini görmezden gelmesi mümkün değildir. Buna karşılık olarak, 'nEUROn' projesinin Türkiye'nin 'Kızılelma' projesine Batı'nın yanıtı olabileceği düşünülmektedir.

Erişim: <https://capsindia.org/kizilelma-red-apple-first-drone-fighter-jet/>

Anahtar Kelimeler: Türkiye, Hindistan, SİHA, Kızılelma, Baykar

3. ChatGPT Yeni Arama Platformumuz Olabilir Mi? / Centre for Aerospace & Security Studies (Pakistan)

OpenAI'in kısa süre önce piyasaya sürdüğü ChatGPT adlı sohbet robotu, lansmanından bu yana büyük ilgi toplamış ve iki ay içinde 100 milyon aktif kullanıcıya ulaşarak rekor kırmıştır. Çeşitli alanlarda soruları yanıtlayabilmesi, metin oluşturabilmesi, öneri yapabilmesi, çeviri yapabilmesi, şiir ve hikâye yazabilmesi gibi fonksiyonlara sahiptir. ChatGPT CNBC, The New York Times, PC Mag ve Live Mint gibi çeşitli platformlarda Google vb. diğer arama motorlarıyla kıyaslanmaya başlamıştır. Bu sebeple, yeni arama

motoru ChatGPT olabilir mi sorusu gündeme gelmiştir. Dil bilgisi hataları olsa da hızlı ve gerçeğe dayalı bilgiler vermesi onu seçkin bir bilgi kaynağı haline getirmiştir. Google arama ile benzerlikleri bulunsa da ChatGPT bir insan gibi bilgileri dil formunda sağlarken, Google arama ise farklı web siteleri, resimler, kaynaklar, uygulamalar aracılığıyla bunu gerçekleştirmektedir. ChatGPT'nin yetenekleri ise Google arama motoruna kıyasla sınırlı kalmaktadır.

Güncel olma konusunda ChatGPT'nin, Google'ın gerisinde kaldığı ve gerçek zamanlı internet taraması yapamadığı gözlemlenmiştir. Hava durumu tahminleri ve gerçek zamanlı uçuş takibi gibi bilgileri verememektedir. Güvenilirlik açısından da Google aramanın ChatGPT'den daha güvenilir olduğu düşünülmekte ve kendisine bu soru sorulduğunda da Google aramanın daha güvenilir olduğunu kabul ettiği gözlemlenmiştir. Ancak, şiir, hikâye, kompozisyon gibi temalarda yazılar yazması veya bestelemesi istendiğinde Google aramadan daha yetenekli ve yaratıcı olduğu görülmüştür. Yazdığı metinleri ise kullanıcının taleplerine göre çeşitlendirme ve özelleştirme yapabilmektedir. Konuşma modu ise ChatGPT'yi Google aramadan ayıran bir diğer özellik olmaktadır. Sohbet robotu önceki soruları ve yanıtları hatırlayarak makine öğrenimini geliştirmektedir. Google arama ise bu konu özelinde sohbet tarzında etkileşim kurma becerisinden yoksundur. Bu nedenle, kullanıcıların ihtiyaçlarına göre ChatGPT ve Google arama motorunu tercih ettiği söylenmektedir.

Erişim: <https://casstt.com/will-chatgpt-be-our-next-go-to-search-platform/>

Anahtar Kelimeler: ChatGPT, Google, Yapay Zekâ

F. GERÇEKLEŞTİRİLECEK ETKİNLİKLER

1. Wilson Center

Çin'in İklim Güvenliği Konusundaki Hassasiyetleri

- Etkinlik – (11.04.2023)

Amerika Birleşik Devletleri ve Çin, sera gazlarının en büyük iki yayıcısı olarak öne çıkmaktadır; ancak her iki ülke de iklim değişikliğinin etkilerinden muaf değildir. Dünya nüfusunun yaklaşık %20'sine ve yeryüzünün %6,5'ine ev sahipliği yapan Çin, bir dizi iklim güvenliği sorunuyla karşı karşıyadır.

İklim ve Güvenlik Merkezi tarafından yayınlanan yakın tarihli bir rapor üç risk kategorisi belirlemiştir: (1) askeri ve kritik altyapıya yönelik doğrudan riskler; (2) iklim değişikliği gıda ve su güvenliğini tehdit ettiği için iç siyasi istikrara yönelik bileşik riskler ve (3) paylaşılan kaynaklar üzerindeki rekabet arttığı ve Çin iklimin daha savunmasız komşuları üzerindeki etkileriyle mücadele ettiği için dış riskler. Ülke sadece iklim etkilerinden etkilenmekle kalmayacak, aynı zamanda iklim değişikliğine verilen küresel tepkiler de ülkenin büyüme beklentileri ve dünya sahnesindeki konumu üzerinde etkili olacaktır. İklim değişikliğinin ve buna verilen tepkilerin Çin'in iç ve dış çıkarlarını nasıl etkileyeceği sadece Çin için değil, ABD de dahil olmak üzere uluslararası toplum için de önemlidir.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/chinas-climate-security-vulnerabilities>

2. World Resources Institute

Küresel Mera İzleme: Küresel Otlakların & Hayvancılığın Haritalanması ve İzlenmesi

- Etkinlik (12.04.2023)

Meralar ve otlaklar dünya üzerindeki en geniş arazi kullanım alanlarıdır. Küresel iklim hedeflerine ulaşmak için bu alanların verimliliğini ve zaman içinde nasıl değiştiğini

anlamak gerekmektedir. Yeni bir Land & Carbon Lab araştırma konsorsiyumu olan Global Pasture Watch, 2000 yılından itibaren mera alanları ve verimlilik için tekrarlayan ve yüksek çözünürlüklü (30 metre) haritalar üretmeyi amaçlamaktadır.

Proje, arazi kullanımı ve arazi örtüsü, hayvan yoğunluğu, kısa bitki örtüsü yüksekliği ve brüt birincil üretkenlik (GPP) için piksel başına olasılıklar üretip, toplu makine öğrenimi algoritmaları, görsel yorumlar, kitle kaynak kullanımı ve yer gözlem verileri füzyonu kullanmaktadır. Ortaya çıkan ürünlerin arazi kullanımı dönüşümü, gıda üretimi, arazi verimliliği ve küresel ölçekte biyoçeşitlilik ve iklim değişikliği üzerindeki etkilerinin daha iyi anlaşılmasına nasıl katkıda bulunacağı hakkında daha fazla bilgi edindirmek için etkinlik düzenlenmektedir.

Erişim: <https://www.wri.org/events/2023/4/global-pasture-watch-mapping-monitoring-global->

3. Brookings Institute

İklim Dirençli Bir Gelecek İçin Eğitimi Yeniden Düşünmek

Etkinlik – (13.04.2023)

Ağır hava şartları okullara ve altyapılara zarar vererek öğrencilerin eğitim hayatını olumsuz etkilemektedir. İklim değişikliğini ele almak için derhal harekete geçilmediği takdirde küresel eğitim krizinin şiddetleneceği öngörülmektedir. Universal Education Center (CUE) ve Global Partnership for Education (GPE), 13 Nisan'da Washington, D.C.'deki Brookings Enstitüsü'nde iklim değişikliği ve eğitim bağlantısı konusundaki söylemi geliştirmeye yardımcı olmak için ortak bir etkinliğe ev sahipliği yapacaktır. Etkinlik, çalışma alanında aktif olan gençleri, bir eğitim bakanını, diğer politika yapımcıları ve sivil toplum kuruluşları da dahil olmak üzere konuyla ilgili farklı kesimleri bir araya getirmeyi amaçlamaktadır.

Erişim: <https://www.brookings.edu/events/rethinking-education-for-a-climate-resilient-future/>

4. International Food Policy Research Institute

2023 Küresel Gıda Politikası Raporu: Gıda Krizlerini Yeniden Düşünmek

- Hibrit Etkinlik – (13.04.2023)

Ekonomik krizler, salgın hastalıklar, çatışmalar ve aşırı hava olayları, özellikle de birkaç üst üste geldiğinde, gıda sistemlerinde hasara yol açabilir. Gıda sistemi şokları gıda güvensizliğini, açlığı ve yetersiz beslenmeyi artırma riski taşıırken, geçim kaynaklarını bozabilir, yoksulluğu artırabilir ve dünyanın en savunmasız nüfusları için umutları daha da azaltabilmektedir. IFPRI gibi araştırma kuruluşları da dahil olmak üzere hükümetler ve uluslararası toplum, krizleri daha iyi tahmin etme, izleme ve ortaya çıktıklarında müdahale etme çabalarını desteklemektedir, ancak bu çabalar genellikle krizler sona erdiğinde sürdürülememektedir. Etkinlikte, 2023 Küresel Gıda Politikası Raporu'nun temel bulguları ve tavsiyelerinin sunulmasının ardından, daha fazla etki için kriz müdahalesinin dayanıklılık inşası ile en iyi şekilde nasıl uyumlu hale getirilebileceği ele alınacaktır.

Erişim: <https://www.ifpri.org/event/2022-global-food-policy-report>

5. United Nations University

Küresel Petrol ve Gaz Sektörlerinde Yolsuzluk ve Hırsızlık

- Çevrimiçi Etkinlik – (18.04.2023)

Petrol, gaz ve madencilik sektörlerini içeren maden çıkarma sektörü, yolsuzluk ve organize hırsızlığın en yoğun olduğu sektördür. Petrol, yıllık 133 milyar dolar ile küresel çapta en fazla çalınan doğal kaynaktır. Yakın zamanda yapılan bir araştırma, şirketlere veya kişilere petrol aramak için ruhsat verilmesinden sonraki altı ay içinde, vergi cennetlerinde hesapları olan paravan şirketlerin sayısının arttığını göstermektedir. Bu çalışmaların bulguları gerçekleştirilecek bir saatlik etkinlikte sunulacaktır.

Erişim: <https://www.wider.unu.edu/event/corruption-and-theft-global-oil-and-gas-sector>

6. European Council on Foreign Relations

Avrupa'nın Enerji Güvenliği: Ukrayna Rusya Savaşında 1. Yıl

- Etkinlik – (19.04.2023)

ECFR Varşova Ofisi ve Forum Energii, son olayların Avrupa'daki enerji güvenliğini nasıl etkilediği üzerine düşünmek üzere "Avrupa enerji güvenliği" konferansını düzenlemektedir. Avrupa Birliği'nin Rusya'nın saldırganlığına verdiği yanıt enerji güvenliği yaklaşımını değiştirmiş, yenilenebilir enerji kaynakları ve enerji verimliliği giderek daha önemli hale gelmiştir. Ukrayna'daki savaş AB'nin Doğu bölgesinin enerji güvenliği üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Rusya, Ukrayna'daki enerji altyapısını tahrip etmiş ve Moldova'nın Rus gaz ve elektrik kaynaklarına olan bağımlılığını ülkenin enerji krizini derinleştirmek için kullanmıştır.

Ukrayna nasıl tekrar inşa edilmeli? Ukrayna ve Moldova'nın ihtiyaçları nedir? Öncelikler neler? Ukrayna ve Moldova'daki enerji altyapısı nasıl daha dirençli hale getirilebilir? Bu konferansta tüm bu sorulara ve daha fazlasına yanıt aranacaktır.

Erişim: <https://ecfr.eu/event/european-energy-security-one-year-into-russias-war-in-ukraine>

7. WILSON Centre

Saban demirleri ve kılıçlar: Küresel Soğuk Savaşta Hindistan'ın Nükleer Programı

Çevrimiçi Etkinlik – (24.04.2023)

Jayita Sarkar'ın "Saban Demirleri ve Kılıçlar" adlı kitabı, Hindistan'ın nükleer programı gizli teknokratların içe dönük bir projesi olduğu yönündeki yaygın algıya meydan okumaktadır. Kitap Hindistan'ın nükleer programının ilk kırk yılındaki küresel hikayesini anlatmakta, sivil ve askeri özelliklerini ve uzay programıyla olan yakın ilişkisini vurgulamaktadır. Sarkar, Hindistan liderlerinin aynı anda hem ekonomik moderniteye

yönelik tekno politik hem de nükleer program aracılığıyla düşmanları caydırmaya yönelik jeopolitik hedefler güttüğünü savunmaktadır. Bu kitabın tartışıldığı Washington Tarih Semineri, Eric Arnesen ve Christian Ostermann'ın eş başkanlığında Amerikan Tarih Derneği ve Woodrow Wilson Merkezi Tarih ve Kamu Politikası Programı tarafından düzenlenmektedir.

Erişim: <https://www.wilsoncenter.org/event/ploughshares-and-swords-indias-nuclear-program-global-cold-war>

8. Belfer Center for Science and International Affairs

Enerji Politikası Semineri: Carolyn Fischer "Takas Edilebilir Performans Standartları ile Örtüşen Politikalar"

Etkinlik – (24.04.2023)

Dünya Bankası Kalkınma Araştırmaları Grubu Sürdürülebilirlik ve Altyapı Ekibi Araştırma Müdürü Carolyn Fischer, Enerji Politikası Seminerine katılacaktır. Fischer'in konuşması, yakında yayınlanacak olan "Ticareti Yapılabilen Performans Standartları ile Örtüşen Politikalar" başlıklı makalesinin bulgularına dayanacaktır: Insights from Emissions Trading in China" başlıklı, Lawrence H. Goulder (Stanford Üniversitesi) ve Chenfei Qu (Tsinghua Üniversitesi) ile kaleme aldığı makalenin bulgularına dayanacaktır.

Erişim: <https://www.belfercenter.org/event/energy-policy-seminar-carolyn-fischer-overlapping-policies-tradable-performance-standards>